

Plakproefdiagnostiek bij wolalcoholallergie

J. Knijp¹, D.P. Bruynzeel², T. Rustemeyer³

Wolvet is een natuurlijk product dat wordt verkregen uit schapenwol. [1-3] Het bestaat uit drie componenten in een wisselende samenstelling: wolalcoholen, vetalcoholen en vetzuren. [1,4] Vanwege het vette karakter en de emulgerende werking worden wolalcoholen verwerkt in cosmetische producten, zoals dagcrèmes, zeep en make-up. Daarnaast worden wolalcoholen gebruikt in (therapeutische) zalven en crèmes, zoals Eucerin, cetomacrogolcrème en lanettecrème. [2,4,5] Wolalcoholen worden chemisch gemodificeerd ('gereinigd'), wat maakt dat er verschillende eindproducten bestaan. [3] Bekende wolalcoholen zijn bijvoorbeeld lanolinealcohol, Amerchol L101 en adeps lanae. Cetylalcohol, stearylalcohol en cetearylalcohol zijn fracties van wolalcoholen. [4]

Sensibilisatie voor wolalcoholen ontstaat door langdurige expositie, met name op de reeds beschadigde huid. [6] Het betreft een type IV-overgevoelighedsreactie die een eczeem veroorzaakt. [7,8] Uit de literatuur blijkt dat 1% tot 7% van de patiënten die plakproeven ondergaat, wordt gediagnosticeerd

met een wolalcoholallergie. [5,10-13] Het percentage is afhankelijk van het soort en aantal gebruikte plakproefallergenen en ligt bij tertiair verwezen patiënten nog hoger. In een recente studie op de afdeling Dermato-Allergologie van het UMC Amsterdam werden patiënten getest met meerdere verschillende wolalcoholpreparaten. 28,6% van de patiënten had een positieve reactie op één of meerdere wolalcoholen. Bij het testen met één enkel standaardallergeen (lanolinealcohol 30% in vaseline) lag het percentage rond de 10%. [14] Deze studiepopulatie bestond uit patiënten met een relatief hoge verdenking op een wolalcoholallergie.

Patiënten met atopisch eczeem, veneuze stasis dermatitis of beenulcera vormen risicogroepen voor het ontwikkelen van een wolalcoholallergie. [2,5,10,11,15,16] Een allergie voor wolalcoholen vormt specifiek in deze patiëntengroepen een klinisch probleem, omdat zij vaak gebruikmaken van wolalcoholbevattende (therapeutische) zalven.

PLAKPROEFDIAGNOSTIEK

Plakproeven spelen een belangrijke rol in de diagnostiek van een wolalcoholallergie. In de meeste klinieken wordt als standaard allergeen lanolinealcohol 30% in vaseline gebruikt. Er kunnen echter diagnoses worden gemist wanneer er wordt getest met enkel dit allergeen. Meerdere studies pleiten dan ook voor aanvullende plakproeven met andere wolalcoholpreparaten. [2,13,17] Een veelbesproken preparaat is Amerchol L101 50% in vaseline, een mengsel van wolalcoholen en mineraaloliën. Plakproefdiagnostiek met dit allergeen geeft een hoger aantal positieve reacties en heeft een additionele waarde in het diagnosticeren van een wolalcoholallergie. [2,9,13,14,18]

Dit artikel is een aangepaste versie, met toestemming overgenomen van: Ned Tijdschr Allergie, Astma, Klin Immunol 2019;19(4).

¹ Anios interne geneeskunde, Flevoziekenhuis, Almere

² Dermatoloog n.p.

³ Dermatoloog, Amsterdam UMC, locatie AMC, Amsterdam namens de Domeingroep Allergie-Eczeem

Aanvullende plakproeven met andere wolalcoholpreparaten, zoals gezuiverde fracties en wolalcoholbevattende zalven, hebben geen aanvullende waarde in het primair diagnosticeren van een wolalcoholallergie. Op indicatie kan aanvullend getest worden met andere wolalcoholpreparaten, zoals gezuiverde fracties of zalven die wolalcohol bevatten, zodat de patiënt gerichte adviezen kan krijgen over de te mijden producten.

Wel kunnen deze plakproeven informatie geven over het specifieke allergeen dat de patiënt zal moeten mijden. [14]

CONCLUSIE EN AANWIJZINGEN VOOR DE PRAKTIJK

Een contactallergie voor wolalcoholen komt relatief vaak voor bij patiënten die worden verwezen voor plakproefdiagnostiek. De prevalentie is afhankelijk van het soort en aantal allergenen dat wordt getest bij plakproefdiagnostiek.

Bij een verdenking op een wolalcoholallergie is het aan te bevelen om te testen met zowel lanolinealcohol 30% in vaseline als Amerchol L101 50% in vaseline. Dit leidt tot een hoger aantal relevante diagnoses en is daardoor effectief. Op indicatie kan er in gespecialiseerde centra aanvullend worden getest met andere wolalcoholpreparaten.

Bij therapieresistente eczeemklachten moet altijd worden gedacht aan een mogelijke wolalcoholallergie. Bij patiënten met atopisch eczeem is het verstandig om zalven en crèmes voor te schrijven die geen wolalcoholen bevatten. Op www.huidziekten.nl staat een overzicht van (therapeutische) zalven die wel of geen wolalcoholen bevatten, dat kan helpen bij het maken van de juiste keuze. [4]

LITERATUUR

1. Johansen JD, Frosch PJ, Lepoittevin L. *Contact dermatitis, 5th edition*. Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag, 2011.
2. Lee B, Warshaw E. Lanolin allergy: history, epidemiology, responsible allergens, and management. *Dermatitis* 2008;19:63-72.
3. Schlossman ML, McCarthy JP. Lanolin and derivatives chemistry: relationship to allergic contact dermatitis. *Contact Dermatitis* 1979;5:65-72.
4. Mekkes JR. Wolvet en wolalcoholen, met bijlage: Producten die wolalcoholen bevatten. Beschikbaar via: <http://www.huidziekten.nl/formularium/opmerkingen/wolalcohol.htm>. Geraadpleegd op 10 januari 2019.
5. Warshaw EM, Nelsen DD, Maibach HI, et al. Positive patch test reactions to lanolin: cross-sectional data from the north american contact dermatitis group, 1994 to 2006. *Dermatitis* 2009;20:79-88.
6. Thyssen JP, McFadden JP, Kimber I. The multiple factors affecting the association between atopic dermatitis and contact sensitization. *Allergy* 2014;69:28-36.
7. Lachapelle JM, Maibach HI. *Patch testing and prick testing - a practical guide, 3th edition*. Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag, 2012.
8. Johansen JD, Aalto-Korte K, Agner T, et al. European Society of Contact Dermatitis guideline for diagnostic patch testing - recommendations on best practice. *Contact Dermatitis* 2015;73:195-221.
9. Matthieu L, Dockx P. Discrepancy in patch test results with wool wax alcohols and Amerchol L-101. *Contact Dermatitis* 1997;36:150-1.
10. Wakelin SH, Smith H, White IR, et al. A retrospective analysis of contact allergy to lanolin. *Br J Dermatol* 2001;145:28-31.
11. Fransen M, Overgaard LEK, Johansen JD, et al. Contact allergy to lanolin: temporal changes in prevalence and association with atopic dermatitis. *Contact Dermatitis* 2018;78:70-5.
12. Trummer M, Aberer W, Kranke B. Clinical relevance of + patch test reactions to lanolin alcohol. *Contact Dermatitis* 2002;46:118.
13. Miest RY, Yiannias JA, Chang YH, Singh N. Diagnosis and prevalence of lanolin allergy. *Dermatitis* 2013;24:119-23.
14. Knijp J, Bruynzeel DP, Rustemeyer T. Diagnosing lanolin contact allergy with lanolin alcohol and Amerchol L101. *Contact Dermatitis* 2019;80:298-303.
15. Lubbes S, Rustemeyer T, Sillevs Smitt JH, et al. Contact sensitization in Dutch children and adolescents with and without atopic dermatitis - a retrospective analysis. *Contact Dermatitis* 2017;76:151-9.
16. Mached L, Couhe C, Perrinaud A, et al. A high prevalence of sensitization still persists in leg ulcer patients: a retrospective series of 106 patients tested between 2001 and 2002 and a meta-analysis of 1975-2003 data. *Br J Dermatol* 2004;150:929-35.
17. Mortensen T. Allergy to lanolin. *Contact Dermatitis* 1979;5:137-9.
18. Uter W, Schnuch A, Geier J. Contact sensitization to lanolin alcohols and Amerchol(R) L101 - analysis of IVDK data. *Contact Dermatitis* 2018;78:367-9.

SAMENVATTING

Wolalcoholen worden verwerkt in cosmetische producten en therapeutische zalven. Een contactallergie voor wolalcoholen komt relatief vaak voor, met name bij patiënten met atopisch eczeem. Het aantonen van een wolalcoholallergie vereist adequate plakproefdiagnostiek. De combinatie van de allergenen lanolinealcohol 30% in vaseline en Amerchol L101 50% in vaseline blijkt effectief voor het aantonen van een contactsensibilisatie.

TREFWOORDEN

contactallergie – plakproeven – lanolinealcohol – Amerchol L101 – wolalcoholen

SUMMARY

Lanolin is used in cosmetic products and topical medications. Lanolin contact allergy is frequently seen in patients with atopic dermatitis. Lanolin contact allergy is diagnosed by patch testing. The combination of lanolin alcohol 30% in petrolatum and Amerchol L101 50% in petrolatum is effective in patch testing for diagnosing lanolin contact allergy.

KEYWORDS

contact allergy – patch testing – lanolin alcohol – Amerchol L101 – lanolin

Gemelde (financiële) belangenverstrengeling
Geen

CORRESPONDENTIEADRES

Thomas Rustemeyer

E-mail: t.rustemeyer@amsterdamumc.nl